

Idzerda herdenkingen

Herdenking 10 jaar Radio

In Radio Expres nr. 11 van 15 maart 1929 verscheen een artikel van Idzerda genaamd "Tien jaar radio omroep in Nederland."

In de krant Het Vaderland van 23 maart 1929 verscheen een artikel naar aanleiding van bovengenoemd artikel.

Ook verscheen er in 1929 een boek van de hand van de Redactie van Radio Wereld, getiteld "Vijf jaar Radio".

Hierin bevindt zich o.m. een artikel van de hand van Idzerda, getiteld "Radio 1929-1919-1914".

Een beetje als mosterd na de maaltijd verscheen in "De Radiogids" (voorloper van de Vara gids) van 9 januari 1932 een artikel getiteld "'s Werelds eerste omroepstation" over hetzelfde onderwerp.

Deze stukken zijn bijgevoegd.

Herdenking 20 jaar radio

In het Amroh Bulletin nr.5 van 1939, staat een artikel genaamd "Twintig jaar later".

Het enige opmerkelijke aan dit artikel is de bewering dat Idzerda begin 1917 enige Amerikaanse trioden had kunnen bemachtigen. De bron hiervan is mij niet bekend, maar moet welhaast Idzerda zijn.

Op 6 november 1939 werd bij Idzerda thuis een radio-interview opgenomen, wat ook inderdaad uitgezonden werd. Dit naar aanleiding van het feit dat het 20 jaar geleden was, dat tijdens de Jaarbeurs in Utrecht in 1919 voor het eerst in ons land radiotelefonie werd gedemonstreerd tussen de stand van de NRI op het Lucas Bolwerk en de Philips stand op het Vredenburg. En dat de eerste omroepuitzending op 6 november 1919 door Idzerda / PCGG werd uitgezonden. .

Idzerda vertelt in dit interview onder meer:

- Toen de eerste radiolampen kwamen, was al duidelijk dat deze lampen ook als generator konden worden geschakeld door middel van terugkoppeling. Het grote probleem was de geluidsfrequentie (spraak en muziek) over te brengen op de hoogfrequent trillingen van de generatorlamp. Toen dit probleem was opgelost, kon de eerste demonstratie van radiotelefonie gegeven worden op de Jaarbeurs van 1919.
- Hij laat het speeldoosje horen dat hij gebruikt heeft bij de eerste uitzending van radiotelefonie op de Jaarbeurs te Utrecht in 1919. Er staan twee liedjes op n.l. "Dollar Princeszin" en "Schatz, Ich möchte gern ein Automobil und ein Geschiedene Frau". Het doosje is c.a. 15 bij 10 cm groot. De uitzendingen verliepen als volgt: Door een mevrouw werden verhalen uit een boek voorgelezen en dit werd afgewisseld met liedjes uit het speeldoosje. Er was één microfoon; de trechter voor de microfoon zou pas komen toen gezelschappen gingen optreden (o.a. het "radiostrijkje").
HM de Koningin en de Prins der Nederlanden waren aanwezig en zij zouden onderling telefoneren. Maar dat is niet doorgegaan.
- De geboorte van de omroep dateert van 6 november 1919. Programma's werden naar grote dagbladen gezonden, maar die weigerde die te publiceren, tenzij als advertentie.
- Uit Nederland, maar ook uit Engeland kwamen veel reacties op de uitzendingen van PCGG en Idzerda had deze allemaal verzameld en had ze in 1939 nog. O.a. een rapport uit Noordwijk aan Zee met foto's van de ontvangers met een gedicht, die Idzerda voorleest:
*De radiomuziek is altijd fijn, al is de ontvanger nog zou klein
Iederen donderdag zo diep in de nacht, zit Idzerda met Bakker op wacht
Ze geven dan de radiomuziek, voor een talrijk en dankbaar publiek
Op zondag 's middag bij de thee, valt de muziek ons altijd mee.
Ze buldert soms wel door de kamer, en het applaus klinkt als een hamer
Zo te oordelen naar den toon, gelijkt het wel een grammofoon
Maar dat weten wij wel beter, IDZ brult door den ether*
Noordwijk aan Zee, maart 1921
- In Engeland werd al vroeg naar PCGG geluisterd. Er werd geld ingezameld voor de concerten via Wireless World en later kwamen de "Daily Mail" concerten. De Daily Mail concerten waren in het Engels (zondagmiddag) en door het de Daily Mail werd elke zaterdag een kindervertelling opgestuurd, die 's zondags voorgelezen werd door een beambte van de Amerikaanse Legatie. Maar als deze man te laat was of te diep in het glaasje had gekeken, las Idzerda dit zelf voor.
- Radio richtingzoekers werden door Idzerda in 1916 voor defensie ontwikkeld. Daarmee werd naar buitenlandse zendstations op Nederlandse bodem en luchtruim gezocht.
De Duitse zeppelins vlogen vanuit de omgeving van Hamburg naar Engeland om Londen te bombarderen. Ze vertrokken rond 15.00 – 16.00 uur om bij daglicht de Noodzee over te steken. Maar 's nachts staken ze eenvoudig ons land over omdat dat korter was. Dit werd uitgepeild en de gevolgde route boven ons grondgebied werd op kaart aangegeven, waarna bij de Duitse regering een protest werd ingediend inclusief

kaart met de gevolgde route. Op een keer vertrokken er 5 zeppelins naar Londen, die namen kregen als Z1 t/m Z5. Uit de peilingen bleek dat de Z4 boven Londen was neergeschoten.

Aan het einde van de oorlog, toen de Duitse linies in België lagen, werden vooral Engelse zendstations in Noord-Brabant gevonden en opgeruimd.

Bron: Geluidsband in het archief van “Beeld en Geluid”, DOCID 222 en DOCID 38924 (gedeeltelijk); 1939
Eventuele geluidsfragmenten zijn te bestellen bij “Beeld en Geluid” in Hilversum.

Opm. Bakker, waar Idzerda in het gedicht over heeft, was bedrijfsingenieur bij de NRI tot minimaal eind 1921.
Zijn naam en foto komen ook voor in “Wireless World” van 1 oktober 1921.

Herdenking 50 jaar radio

Na de liquidatie van de Nederlandse Radio Industrie in 1924 en het vestigen van Idzerda Radio op 1-12-1925 duurde het tot 17-6-1926 voordat Idzerda weer (een zeer beperkende) zendvergunning kreeg, die niet weer verlengd werd na 1931 omdat hij omroep pleegde. Programma aankondigingen verschenen niet meer en PCGG werd niet of nauwelijks meer vermeld in Radio Nieuws of Radio Expres en Radio Wereld. En de inventaris van Idzerda Radio werd op 8 mei 1935 verkocht. Zo gleed Idzerda langzaam de vergetelheid in.

Alle andere zenders met fabrikantenmachtiging waren begin 1925 uit de lucht.

Inmiddels had de NSF zender, die op 21-7-1923 voor het eerst uitzond, het voortouw genomen en op 1 April 1924 werd de Hilversumse Draadloze Omroep (HDO) opgericht die ook voor de financiering van de uitzendingen zorgde. Dit zou later uitgroeien tot de Publieke omroep met Hilversum 1 en 2 als zenders.

In November 1939 zond de AVRO nog een interview uit het Idzerda over de begintijd van de radio (zie herdenking 20 jaar radio). Na 1939 werden Idzerda / PCGG vergeten tot hun herontdekking in 1969 (50 jaar radio-omroep).

Grote promoters, die Idzerda uit de vergetelheid haalde waren:

1. P.A. de Boer, die verbonden aan het Postmuseum was, een museum dat grote geschenken in de vorm van toestellen, lampen, documentatie en boeken enz. gekregen had van Idzerda in 1939. Hij schreef in 1969 het boekje “**àSteringa Idzerda. De pionier van de Radio-omroep**”. Dit boekje werd uitgegeven door De Muiderkring in Bussum.
2. N. Tj Swierstra, geschiedenisleraar uit Hoorn en in Weidum geboren. Hij wilde aantonen dat Idzerda het eerste omroepstation ter wereld gesticht hadden de publiciteit zocht.
3. De Nederlandse Omroep Stichting en de PTT wilde 50 jaar radio omroep vieren.

En op 6 November 1969 werd eerst in het Postmuseum een bijeenkomst voor genodigde gehouden, waarbij de Idzerda zender werd opgestart en de sprekers de koolmicrofoon van Idzerda besproken, waarvan het geluid te beluisteren was welke uit meerdere transistorradio's kwam. Daarna werd een gedenkplaat aangebracht op de Beukstraat 8.

In de avond werd in Weidum een monument onthult en voerden sprekers het woord.

Zie bijgaande stukken.

Andere bronnen: Beeld en Geluid, DOCID 4727. Radioprogramma 50 jaar Radio in Den Haag
Beeld en Geluid, DOCID 167178. Televisie journaal 50 jaar radio in Nederland

Herdenking 75 jaar radio

Van 6 oktober 1994 tot 8 januari 1995 werd de expositie “Van radio tot omroep” gehouden in het (voormalig) Omroepmuseum aan de Oude Amerfoortseweg 121-131. De expositie was bezoekbaar van dinsdag t/m vrijdag van 10 - 17 uur en zaterdag en zondag van 12 - 17 uur.

De expositie ging over 75 jaar omroep en dus niet alleen maar over Idzerda. Wel was er de (laatste) Idzerda zender aanwezig (geleend van het Postmuseum) en enige toestellen van Idzerda.

Bij de opening van deze tentoonstelling waren o.a. aanwezig:

Henrikus Hanso Schotanus à Steringa Idzerda (oudste zoon)

Agatus Bartel Schotanus à Steringa Idzerda (jongste zoon)

Arnolda van Apeldoorn - Schotanus à Steringa Idzerda (jongste dochter)

Leonard Bal jr. (oudste zoon van Leonard Bal).

Bronnen 1. Het boek: Omroep in Nederland. Subtitel: vijfenzeventig jaar medium en maatschappij, 1919-1995
Auteur : Huub Wijffjes; Uitgeverij: Waanders Uitgevers Zwolle: ISBN 90-400-9708-9.

Overigens zijn van de 400 blz er 1 besteed aan een foto en 1 aan tekst over Idzerda.

2. **Beeld en Geluid DOCID 63356.** Vraaggesprek met o.a. Huub Wijffjes maar ook rondgang in het Omroepmuseum langs de tentoonstelling met **Piet Bakker en Henk Jesse.**